

Regeringens proposition

1982/83: 42

om advokatsamfundets disciplinära verksamhet;

beslutad den 28 oktober 1982.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

OVE RAINER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att rättegångsbalkens regler om disciplinära påföljder för advokater kompletteras med bestämmelser om att varning i vissa fall får förenas med en straffavgift om lägst 1000 och högst 15000 kronor. Straffavgiften är avsedd att förstärka varningspåföljden och skall tillfalla advokatsamfundets ersättningsfond. Samfundets styrelse skall helt eller delvis kunna efterge en straffavgift som ålagts, om det föreligger särskilda skäl.

I propositionen föreslås också en bestämmelse om tystnadsplikt för bl.a. ledamöter av samfundets disciplinnämnd.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1983.

1 Förslag till Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 6 och 7 §§ rättegångsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

6 §¹

Tillsyn över advokatväsendet utövas av advokatsamfundets styrelse; den har att tillse, att advokat såväl vid utförande av talan inför domstol som i sin övriga verksamhet fyller de plikter, som åvila honom. Advokat vare skyldig att lämna styrelsen de uppgifter, som erfordras för denna tillsyn.

Justitiekanslern äge att hos styrelsen eller, i den mån så bestämts i stadgarna, hos annat samfundets organ påkalla åtgärd mot advokat, som åsidosätter sin plikt eller ej längre är behörig att vara advokat.

Den som har deltagit i handläggningen av ett tillsynsärende hos advokatsamfundet får inte obehörigen röja vad han därvid har erfärut om någons personliga eller ekonomiska förhållanden.

7 §²

Advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som eljest förfar oredligt, skall uteslutas ur advokatsamfundet. Äro omständigheterna mildrande, må i stället varning tilldelas honom.

Åsidosätter eljest advokat de plikter, som åvila honom som advokat, må varning eller erinran meddelas honom. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må han uteslutas ur samfundet.

Tilldelas advokat varning, får han, om särskilda skäl föreligger, även åläggas att utge en straffavgift till samfundet med lägst ettusen och högst femtontusen kronor.

Fråga om uteslutning som nu sagts, varning eller erinran prövas av samfundets styrelse eller, i den mån så bestämts i stadgarna, av annat samfundets organ.

Frågor om uteslutning som nu sagts, varning, straffavgift eller erinran prövas av samfundets styrelse eller, i den mån så bestämts i stadgarna, av annat samfundets organ. Har prövningen av sådana frågor överlämnats till ett sådant organ, är en advokat skyldig att lämna detta organ de uppgifter som behövs för prövningen.

Upphör advokat att vara svensk medborgare eller inträder beträffande honom sådan omständighet, att han enligt 2 § andra eller tredje stycket icke må antagas till ledamot av samfundet, vare han skyldig att genast

¹ Senaste lydelse 1963:149.

² Senaste lydelse 1980:101.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

utträda; gör han det ej, förordne styrelsen om hans uteslutning. Samma lag vare, om advokat flyttar ur riket och styrelsen ej medgiver, att han må kvarstå såsom ledamot av samfundet.

I beslut, varigenom någon utesluts ur samfundet, må förordnas, att beslutet genast skall gå i verkställighet.

Brott mot tystnadsplikt enligt 4 § första stycket tredje meningen må ej åtalas av annan än justitiekanslern. Åtal må väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983. Bestämmelsen i 7 § om straffavgift tillämpas dock inte i fråga om förhållande som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

2 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Häriigenom föreskrivs att 20 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*20 §¹

Vid beräkningen av inkomsten från särskild förvärvskälla skall alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande avräknas från samtliga intäkter i pengar eller pengars värde (*bruttointäkt*), som har influtit i förvärvskällan under beskattningsåret. Att koncernbidrag, som inte utgör sådan omkostnad, ändå skall avräknas i vissa fall och inräknas i bruttointäkt hos mottagaren framgår av 43 § 3 mom.

Avdrag får *inte* göras för:

den skattskyldiges levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter, såsom vad skattskyldig utgett som gåva eller som periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning till person i sitt hushåll;

kostnader i samband med plockning av vilt växande bär och svampar till den del kostnaderna inte överstiger de intäkter som är skattefria enligt 19 §;

Avdrag får *inte* göras för:

den skattskyldiges levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter, såsom vad skattskyldig utgett som gåva eller som periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning till person i sitt hushåll;

kostnader i samband med plockning av vilt växande bär och svampar till den del kostnaderna inte överstiger de intäkter som är skattefria enligt 19 §;

¹ Lydelse enligt prop. 1982/83:11.

Nuvarande lydelse

värdet av arbete, som i den skattskyldiges förvärvsverksamhet utförts av den skattskyldige själv eller andre maken eller av den skattskyldiges barn som ej fyllt 16 år;

ränta på den skattskyldiges eget kapital som har nedlagts i hans förvärvsverksamhet;

svenska allmänna skatter;

kapitalavbetalning på skuld;

avgift enligt 8 kap. studiestödslagen (1973:349);

avgift enligt lagen (1972:435) om överlastavgift;

avgift enligt lagen (1976:666) om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande m.m.;

avgift enligt 99 a § utlänningslagen (1980:376);

avgift enligt 26 § arbetstidslagen (1982:000);

belopp, för vilket arbetsgivare är betalningsskyldig enligt 75 § upp-
bördslagen (1953:272) eller för vil-
ket betalningsskyldighet föreligger
på grund av underlåtenhet att göra
avdrag enligt lagen (1982:000) om
avdrags- och uppgiftsskyldighet be-
träffande vissa uppdragsersättning-
ar;

avgift enligt lagen (1976:206) om
felparkeringsavgift;

överförbrukningsavgift enligt
ransoneringslagen (1978:268);

ränta på lånat kapital till den del
räntan täcks av sådant statligt bi-
drag som avses i punkt 7 av anvis-
ningarna till 24 §;

kapitalförlust m.m. i vidare mån
än som får ske enligt 36 §.

(Se vidare anvisningarna)

Föreslagen lydelse

värdet av arbete, som i den skatt-
skyldiges förvärvsverksamhet ut-
förs av den skattskyldige själv eller
andre maken eller av den skattskyl-
diges barn som ej fyllt 16 år;

ränta på den skattskyldiges eget
kapital som har nedlagts i hans för-
värvsverksamhet;

svenska allmänna skatter;

kapitalavbetalning på skuld;

avgift enligt 8 kap. studiestöds-
lagen (1973:349);

avgift enligt lagen (1972:435) om
överlastavgift;

avgift enligt lagen (1976:666) om
påföljder och ingripanden vid olov-
ligt byggande m.m.;

avgift enligt 99 a § utlänningsla-
gen (1980:376);

avgift enligt 26 § arbetstidslagen
(1982:000);

*straffavgift enligt 8 kap. 7 § tred-
je stycket rättegångsbalken;*

belopp, för vilket arbetsgivare är
betalningsskyldig enligt 75 § upp-
bördslagen (1953:272) eller för vil-
ket betalningsskyldighet föreligger
på grund av underlåtenhet att göra
avdrag enligt lagen (1982:000) om
avdrags- och uppgiftsskyldighet be-
träffande vissa uppdragsersättning-
ar;

avgift enligt lagen (1976:206) om
felparkeringsavgift;

överförbrukningsavgift enligt
ransoneringslagen (1978:268);

ränta på lånat kapital till den del
räntan täcks av sådant statligt bi-
drag som avses i punkt 7 av anvis-
ningarna till 24 §;

kapitalförlust m.m. i vidare mån
än som får ske enligt 36 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-10-21

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Petersson, S. Andersson, Rainer, Boström, Bodström, B. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg

Föredragande: statsrådet Rainer

Lagrådsremiss om advokatsamfundets disciplinära verksamhet

1 Inledning

Sveriges advokatsamfunds styrelse tillsatte den 14 maj 1976 en kommitté med uppdrag att utreda samfundets disciplinförfarande och de disciplinära påföljderna. Kommittén redovisade resultatet av sitt arbete i betänkandet Advokatsamfundets disciplinära verksamhet. Sedan styrelsen berett samfundets lokalavdelningar tillfälle att yttra sig över kommitténs förslag, lade styrelsen fram ett delvis reviderat förslag till ändringar i rättegångsbalken (RB) och samfundets stadgar vid samfundets ordinarie fullmäktigemöte den 28 maj 1982. Fullmäktige beslöt i enlighet med styrelsens förslag. Styrelsen har därefter i skrivelse den 4 juni 1982 till regeringen hemställt att regeringen fastställer de av fullmäktige beslutade ändringarna i samfundets stadgar samt att 8 kap. 7 § RB ändras i enlighet med styrelsens reviderade förslag.

Till protokollet i detta ärende bör fogas styrelsens skrivelse till regeringen jämte bilagor i nu aktuella delar som *bilaga 1*.

Regeringen har i beslut den 10 juni 1982 fastställt vissa av de i skrivelsen upptagna ändringarna i samfundets stadgar (se SFS 1982:415). Frågan om fastställelse av övriga stadgeändringar har samband med de frågor som jag kommer att behandla i det följande. De av fullmäktige antagna förslagen till ändring av stadgarna i dessa delar ingår som underbilaga 3 till styrelsens skrivelse.

Jag avser nu att ta upp frågan om lagstiftning på grund av det förslag om straffavgift som förs fram i styrelsens skrivelse. Jag ämnar också behandla frågan om tystnadsplikt för bl.a. ledamöterna av disciplinnämnden.

Med hänsyn bl.a. till att samtliga lokalavdelningar inom samfundet har beretts tillfälle att yttra sig över disciplinkommitténs betänkande och där-

vid i huvudsak biträtt förslaget om straffavgift har jag inte ansett det vara erforderligt att remissbehandla förslaget. Beträffande frågan hur tystnadsplikten för ledamöterna av disciplinnämnden bör regleras har synpunkter inhämtats från justitiekanslern (JK) och advokatsamfundet. Dessa instanser har biträtt de förslag jag nu lägger fram.

2 Allmän motivering

2.1 Straffavgift som disciplinär påföljd

2.1.1 Advokatsamfundets disciplinära verksamhet

När rättegångsbalken infördes blev advokatväsendet reglerat i lag (8 kap. RB). Huvudsyftet med regleringen var att i möjligaste mån säkerställa den rättssökande allmänhetens intresse av att kunna få biträde av personer som besatt de nödvändiga kvalifikationerna. Detta syfte kunde vinnas genom att advokatsamfundet fick en i viss mån offentligrättslig ställning och underkastades kontroll. I 8 kap. rättegångsbalken sägs bl.a. att advokat är den som är medlem av Sveriges advokatsamfund och att samfundets stadgar fastställs av regeringen.

Enligt 8 kap. 4 § RB skall en advokat vid utövande av sin verksamhet redbart och nitiskt utföra de uppdrag som har anförtrots honom och i allt iakttä god advokatsed. En motsvarande bestämmelse finns intagen i samfundets stadgar. I 8 kap. 7 § RB föreskrivs att en advokat som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller annars förfar oredligt skall uteslutas ur samfundet. En advokat kan också meddelas varning eller erinran.

Vad som ligger i begreppet god advokatsed har inte närmare preciserats i rättegångsbalken eller i stadgarna. Inom advokatkåren har det emellertid under årens lopp utbildats vissa yrkesetiska principer. År 1971 antog samfundets styrelse vägledande regler om god advokatsed, vilka i allt väsentligt utgjorde en kodifiering av de normer som dittills tillämpats och upprätthållits i samfundets disciplinära verksamhet.

Tillsynen över advokatväsendet utövas av styrelsen. Denna består av en ordförande, en vice ordförande samt nio andra ledamöter jämte nio suppleanter. Samtliga är advokater. Styrelsen väljs av fullmäktige som är det organ genom vilket advokaterna har rätt att delta i samfundets verksamhet.

En väsentlig del av tillsynen hänför sig till den disciplinära verksamheten. Görs hos advokatsamfundets styrelse en anmälan mot en advokat eller uppkommer annars en fråga om åtgärd mot en advokat, är det i första hand styrelsen som tar upp ärendet. Även JK har befogenhet att hos styrelsen påkalla åtgärd mot en advokat som åsidosätter sina plikter.

Finner styrelsen att en disciplinär åtgärd inte är påkallad, får styrelsen avgöra ärendet. I annat fall skall ärendet hänskjutas till samfundets disciplinnämnd. Har styrelsen funnit att en väckt fråga om disciplinärt ingripande

de mot en advokat inte föranleder att ärendet skall hänskjutas till disciplinnämnden, kan JK inom fyra veckor efter det att han har fått del av beslutet påkalla åtgärd mot advokaten. Denna befogenhet föreligger oavsett om JK tidigare har tagit initiativ till ärendet hos styrelsen eller ej.

Disciplinnämnden består av en ordförande, en vice ordförande och sju andra ledamöter. Två av dessa är offentliga representanter och utses av regeringen. Övriga ledamöter är advokater och väljs av fullmäktige.

Nämndens beslut kan överklagas hos högsta domstolen (HD) av JK. Beslut om uteslutning kan överklagas till HD även av den som uteslutits ur samfundet. En advokat som har tilldelats varning eller erinran kan dock inte överklaga ett sådant beslut.

2.1.2 Nuvarande disciplinära påföljder

Bestämmelser om disciplinära åtgärder mot advokat finns i 8 kap. rättegångsbalken. De åtgärder som kan tillgripas är f.n., som tidigare berörts, uteslutning, varning och erinran. Enligt 7 § skall en advokat som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt uteslutas ur advokatsamfundet. Är omständigheterna mildrande, får han i stället tilldelas varning. Om en advokat annars åsidosätter de plikter som åvilar honom som advokat, får han meddelas varning eller erinran. Är omständigheterna synnerligen försvårande, får han uteslutas ur samfundet.

2.1.3 Samfundets förslag till straffavgift

Enligt samfundets förslag bör det nuvarande påföljdssystemet differentieras genom att en straffavgift om lägst 1 000 och högst 15 000 kronor införs i syfte att förstärka varningspåföljden. Avgiften skall kunna åläggas, om det föreligger särskilda skäl till det. Beslutet skall inte kunna överklagas.

Enligt förslaget bör straffavgiften likställas med de stadgeenliga avgifter som en advokat har att erlägga till samfundet eller till den avdelning av samfundet som advokaten tillhör eller serviceersättning till Sveriges Advokaters Serviceaktiebolag. Om en advokat inte efter anmaning fullgör sin skyldighet att erlägga sådana avgifter eller serviceersättning, skall styrelsen enligt 50 § stadgarna förklara att han har utträtt ur samfundet. Det samma skulle således gälla i fråga om straffavgift. Om det föreligger särskilda skäl, t.ex. sjukdom, svag ekonomi eller ömmande sociala skäl, skall styrelsen dock helt eller delvis kunna efterge en ålagd straffavgift. Ålagda straffavgifter skall tillfalla Sveriges advokatsamfunds ersättningsfond. Förslaget utgår från att avgiften inte är avdragsgill vid inkomstbeskattningen.

I fråga om tillämpningen av den föreslagna disciplinpåföljden anför i kommitténs betänkande bl.a. att varning i förening med straffavgift är avsedd att utgöra en påföljd som till sin svårhetsgrad ligger mellan uteslutning och enbart varning. Den skall kunna tillgripas dels i sådana fall där uteslutning i princip är obligatorisk men mildrande omständigheter förelig-

ger och dels i sådana fall där varning kan meddelas men omständigheterna är synnerligen försvårande. Avsikten är däremot inte att mjuka upp huvudregeln om uteslutning i de fall några mildrande omständigheter inte föreligger. Enligt kommittén torde den föreslagna påföljden få stor praktisk betydelse i sådana fall där omständigheterna är synnerligen försvårande utan att uteslutning är obligatorisk. I sådana situationer har disciplinnämnden hittills haft att välja enbart mellan uteslutning och varning trots att varning framstått som en alltför mild påföljd och uteslutning som en alltför drastisk åtgärd.

Som exempel på sist nämnda fall nämns i betänkandet bristfällig bokföring och/eller slarv med att avskilja klientmedel. Denna typ av försummelse uppvisar enligt kommittén en mycket varierande svårhetsgrad. Att i situationer som varken är mera bagatellartade eller mycket svåra vara nödsakad att schablonmässigt döma till enbart varning har tett sig otillfredsställande. Enligt kommitténs uppfattning föreligger i dessa fall behov av ett mera differentierat påföljdssystem. Ett annat fall kan vara att en advokat gör sig skyldig till upprepade förseelser vilka var för sig har föranlett varning och där alltså uppenbar tredska utmärker advokatens handlingssätt men där uteslutning på grund av synnerligen försvårande omständigheter inte ansetts böra tillgripas.

Beträffande klagorätt för advokater mot beslut om varning jämte straffavgift anser kommittén att skäl torde saknas att medge sådan rätt i de fall straffavgiften uppgår till ett relativt måttligt belopp. Enligt kommitténs mening är frågan dock mera tveksam om avgiften uppgår till ett betydande belopp. Med hänsyn till det relativt begränsade avgiftsmaximum som straffavgiften enligt förslaget får uppgå till samt till styrelsens möjlighet att nedsätta eller efterge straffavgiften anser kommittén att något behov av besvärsmätt inte föreligger.

I betänkandet berör kommittén även den situationen att en advokat för samma förseelse dels av domstol ådöms böter och dels av disciplinnämnden meddelas varning jämte straffavgift. Enligt kommitténs mening finns det anledning att räkna med att den instans som dömer sist, vare sig det är en domstol eller disciplinnämnden, vid bestämmandet av påföljden tar hänsyn till den ekonomiska sanktion som har ådömts advokaten av den instans som har dömt först. Kommittén erinrar också om att styrelsen enligt förslaget skall kunna efterge eller nedsätta straffavgiften i de fall advokaten förutom straffavgift döms till straff av domstol.

2.1.4 Överväganden

Jag vill till en början understryka vikten av att advokatsamfundet i sin disciplinära verksamhet har tillgång till effektiva åtgärder. Mot det nuvarande påföljdssystemet kan riktas den kritiken att skillnaden i stränghet mellan varning och uteslutning är alltför stor, vilket – som också har påpekats i betänkandet – i vissa fall kan leda till ett otillfredsställande

resultat. Den föreslagna straffavgiften synes vara ett lämpligt sätt att förstärka varningsinstitutet och möjliggöra ett mera nyanserat påföljdsval. Latituden mellan lägsta och högsta belopp till vilket straffavgiften får uppgå synes väl avvägd. Jag förordar att förslaget i den delen genomförs.

Jag kan också ställa mig bakom förslaget att straffavgiften jämföras med övriga avgifter som en advokat har att erlägga till samfundet och att en bestämmelse om detta tas in i samfundets stadgar. Förslaget innebär i den delen att en advokat som trots anmaning inte betalar en ålagd straffavgift skall av styrelsen förklaras ha utträtt ur samfundet.

För att möjliggöra en nyanserad tillämpning av bestämmelserna om straffavgift föreslås, som tidigare berörts, att det i stadgarna tas in en bestämmelse som ger styrelsen möjlighet att helt eller delvis efterge en ålagd straffavgift, om det föreligger särskilda skäl till det. Som exempel på omständigheter som bör kunna föranleda jämkning av straffavgiften nämns sjukdom, svag ekonomi eller ömmande sociala skäl. Även den omständigheten att advokaten förutom straffavgiften av domstol dömts till påföljd för samma förfarande bör enligt min mening kunna utgöra anledning för styrelsen att helt eller delvis befria honom från straffavgiften. Såväl disciplinnämnden som en domstol bör vidare vid sin bedömning av påföljdsfrågan kunna ta hänsyn till en redan ålagd påföljd för samma förfarande.

Mot förslaget om att ålagda straffavgifter skall tillföras samfundets ersättningsfond har jag ingen erinran. Enligt stadgarna för fonden har den till ändamål att bereda samfundet möjlighet att ersätta skada till följd av brottsligt förfarande från en advokats eller hos honom anställds sida. Med hänsyn till straffavgiftens karaktär är det naturligt att den tillförs fonden. Som kommittén har föreslagit bör avgiften inte vara avdragsgill vid taxering till inkomstbeskattning. En kompletterande bestämmelse bör därför införas i kommunalskattelagen (1928:370).

I likhet med samfundet anser jag att det med hänsyn till det relativt begränsade maximum till vilket straffavgiften får uppgå inte är påkallat att införa besvärsmöjlighet för den som drabbas av en sådan påföljd. Jag vill erinra om att styrelsen enligt förslaget skall kunna nedsätta eller efterge straffavgiften.

Som tidigare nämnts kan JK överklaga disciplinnämndens beslut hos HD. Till följd härav kan frågan om åläggande av straffavgift och avgiftens storlek komma under HD:s prövning.

2.2 Tystnadsplikt för ledamöterna i disciplinnämnden m.m.

2.2.1 Frågans tidigare behandling

Sedan den 1 juli 1982 ingår i disciplinnämnden två av regeringen utsedda offentliga representanter. Den nya ordningen med offentliga representanter i disciplinnämnden väcker frågan i vilken mån dessa är underkastade tystnadsplikt. I prop. 1981/82:57 om försvararjäv m.m. uttalades att sam-

hållsrepresentanterna omfattas av den tystnadsplikt som enligt samfundets stadgar redan gäller för nämndens övriga ledamöter. Denna tystnadsplikt är emellertid inte försedd med någon uttrycklig sanktionsregel. I propositionen framhöll dåvarande departementschefen att man borde överväga kompletterande föreskrifter om tystnadsplikt för de offentliga representanterna i disciplinnämnden och att man samtidigt borde se över regleringen av tystnadsplikten såvitt gäller advokatrepresentanterna i nämnden (prop. 1981/82:57 s. 14). Jag avser att nu ta upp dessa frågor.

2.2.2 Gällande ordning

Det finns på flera håll bestämmelser om tystnadsplikt för ledamöter av samfundet.

Enligt 34 § andra stycket advokatsamfundets stadgar är en ledamot av samfundet skyldig att, där god advokatsed så fordrar, förtiga vad han erfar i sin yrkesutövning.

I 8 kap. 4 § första stycket RB finns, som tidigare nämnts, föreskrifter om att en advokat vid utövande av sin verksamhet redbart och nitiskt skall utföra de uppdrag som har anförtrots honom och i allt iaktta god advokatsed. Samma stycke innehåller en hänvisning till 9 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100, omtryckt 1980:880), där det finns en bestämmelse om tystnadsplikt för advokater vid allmän advokathyrå i ärenden om rättsligt biträde. Slutligen föreskrivs i 8 kap. 4 § första stycket RB att annan advokat är skyldig att, där god advokatsed så fordrar, förtiga vad han erfar i sin yrkesutövning.

Ingen av de nu nämnda bestämmelserna om tystnadsplikt är tillämplig på ledamöterna i disciplinnämnden i deras egenskap av nämndledamöter.

I 47 § i samfundets stadgar finns emellertid bestämmelser om tystnadsplikt för ledamöter och suppleanter i styrelsen, för ledamöter av disciplinnämnden samt för generalsekreteraren. Denna tystnadsplikt skall iakttagas såväl av advokaterna som av de offentliga representanterna i disciplinnämnden. Tystnadsplikten gäller i fråga om vad de nu nämnda personerna på grund av en advokats skyldighet att lämna uppgifter och tillhandahålla handlingar har erfarit om denne och hans verksamhet.

Denna tystnadsplikt är i motsats till tystnadsplikten enligt 8 kap. 4 § RB inte sanktionerad genom någon straffbestämmelse. Den som bryter mot 47 § kan inte dömas till ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken, som förutsätter att tystnadsplikten grundar sig på en författning.

Som jag nämnde omfattar tystnadsplikten enligt 47 § stadgarna uppgifter som en advokat är skyldig att lämna. Sådan skyldighet följer av olika bestämmelser.

Enligt 8 kap. 6 § första stycket RB är en advokat skyldig att lämna advokatsamfundets styrelse de uppgifter som erfordras för styrelsens tillsyn över advokatväsendet. En motsvarande bestämmelse finns i 46 § i samfundets stadgar. Sistnämnda paragraf ger också styrelsen befogenhet

att efter fullmäktiges hörande meddela närmare föreskrifter angående uppgiftsskyldigheten. Enligt samma paragraf har styrelsen möjlighet att bl.a. förordna om räkenskapsgranskning.

Enligt 41 § andra stycket i stadgarna är en advokat, mot vilken en anmälan har gjorts eller disciplinärt ingripande har ifrågasatts, skyldig att efter anmaning avge yttrande och förete de handlingar som styrelsen ålägger honom att tillhandahålla. Enligt 43 § i stadgarna föreligger motsvarande skyldighet i förhållande till disciplinnämnden.

En advokats skyldighet att lämna uppgifter i tillsynsärenden gäller även sådana uppgifter som omfattas av hans tystnadsplikt mot klienten (se Wiklund, God advokatsed, s. 315 och 607).

2.2.3 Överväganden

Den tystnadsplikt som föreskrivs i 47 § i advokatsamfundets stadgar för bl.a. ledamöter av disciplinnämnden omfattar inte bara advokaterna i nämnden utan också de offentliga representanterna. Bestämmelsen är inte straffsanktionerad. Den som bryter mot tystnadsplikten i 47 § kan alltså inte dömas till ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken eller enligt något annat straffstadgande. Om en advokat i disciplinnämnden bryter sin tystnadsplikt, anses däremot disciplinära åtgärder kunna vidtas mot honom enligt 8 kap. 7 § RB. Några sådana åtgärder kan däremot inte vidtas mot en offentlig representant som bryter sin tystnadsplikt.

Enligt min mening är det otillfredsställande att tystnadsplikten enligt 47 § stadgarna är osanktionerad såvitt gäller de offentliga representanterna. Jag förordar därför att man nu inför regler som gör det möjligt att straffrättsligt ingripa mot en offentlig representant som bryter sin tystnadsplikt.

Om en straffsanktion införs för de offentliga representanterna i disciplinnämnden, ligger det nära till hands att låta samma sanktion gälla för de advokater som deltar i handläggningen av disciplinärenden liksom för de personer i övrigt som omfattas av tystnadsplikten i 47 § stadgarna. Jag föreslår med andra ord att den tystnadsplikt som gäller i samfundets tillsynsverksamhet skall straffsanktioneras.

När det gäller utformningen av en sådan straffsanktion vill jag erinra om att föreskriften i 34 § andra stycket i samfundets stadgar – att en ledamot av samfundet är skyldig att, där god advokatsed fordrar det, förtiga vad han har erfärut i sin yrkesutövning – inte var straffsanktionerad före år 1981. I samband med att den nya sekretesslagen trädde i kraft den 1 januari 1981 infördes emellertid regler som innebär att man straffrättsligt kan ingripa mot en advokat som inte iakttar den tystnadsplikt som följer av god advokatsed. Detta gjordes möjligt genom att man i rättegångsbalken tog in en bestämmelse om tystnadsplikt som motsvarar den i 34 § andra stycket i stadgarna (8 kap. 4 § första stycket RB). Brott mot bestämmelsen i rättegångsbalken kan till följd av reglerna i 20 kap. 3 § brottsbalken beivras i

straffrättslig ordning. Angående de närmare övervägandena hänvisas till propositionen med förslag till sekretesslag (1979/80:2, Del A, s. 394 ff).

När det nu gäller att göra det möjligt att straffrättsligt ingripa mot den som obehörigen röjer vad han har erfärut i ett tillsynsärende bör man enligt min mening gå till väga på motsvarande sätt. Jag föreslår därför att man i rättegångsbalken tar in en bestämmelse som i huvudsak motsvarar 47 § i samfundets stadgar. Bestämmelsen bör lämpligen tas in i 8 kap. 6 § RB som ett nytt tredje stycke.

Det nya tredje stycket bör i enlighet med vad jag nyss har sagt utformas så att tystnadsplikten kommer att gälla för alla som deltar i samfundets handläggning av tillsynsärenden. Det innebär att tystnadsplikten kommer att gälla dels för de advokater som är ledamöter eller suppleanter i styrelsen eller ledamöter i disciplinnämnden, dels för de offentliga representanterna i disciplinnämnden och dels för samfundets generalsekreterare.

Liksom enligt 47 § i stadgarna bör tystnadsplikten enligt den nya bestämmelsen omfatta uppgifter såväl om advokater som om deras klienter. I och för sig skulle man kunna överväga att begränsa föremålet för tystnadsplikten så att uppgifter om en advokats personliga förhållanden inte omfattas av tystnadsplikten (jfr 9 kap. 12 § sekretesslagen). En sådan begränsning anser jag emellertid inte påkallad. Den skulle för övrigt leda till bristande överensstämmelse mellan föreskriften i rättegångsbalken och dess motsvarighet i stadgarna.

Föreskriften om tystnadsplikt i rättegångsbalken bör – som är brukligt i fråga om tystnadsplikter för enskilda – begränsas genom ett obehörighetsrekvisit (jfr prop. 1979/80:80 s. 45).

Jag vill i detta sammanhang erinra om att den förordade föreskriften om tystnadsplikt inte hindrar samfundet från att offentliggöra disciplinbeslut som har principiell betydelse eller som annars är av allmänt intresse. Ett sådant offentliggörande kan nämligen inte anses som obehörigt, i varje fall inte om det sker med stöd av bestämmelser i stadgarna. Enligt den av fullmäktige antagna nya lydelsen av 51 § stadgarna får styrelsen eller, enligt styrelsens anvisningar, disciplinnämnden bestämma att disciplinbeslut av det nyss angivna slaget skall helt eller delvis offentliggöras (se vidare brottsförebyggande rådets PM 1979:8 Advokatverksamhet s. 81, jfr prop. 1981/82:57 s. 13).

Om man nu gör det möjligt att straffrättsligt ingripa mot den som obehörigen röjer vad han har inhämtat i ett tillsynsärende, bör ett sådant ingripande vara det normala sättet att beivra en advokats brott mot tystnadsplikt. Mot denna bakgrund saknas det anledning att, som är fallet då en advokat bryter sin tystnadsplikt enligt 8 kap. 4 § första stycket tredje meningen RB, tillägga JK exklusiv kompetens som åklagare i mål av nu aktuellt slag (jfr 8 kap. 7 § sjätte stycket RB).

En särskild fråga är huruvida de som deltar i handläggningen av tillsynsärenden bör ha frihet att utan hinder av tystnadsplikten lämna normalt

hemliga uppgifter för publicering i tryckt skrift, radio eller TV. I dag gäller sådan meddelarfrihet. Enligt min mening saknas det anledning att i detta avseende ändra gällande ordning enbart därför att det införs en möjlighet att ingripa med straffsanktioner. Mot en ändring talar särskilt det förhållandet att det här är fråga om myndighetsutövning och det allmänt sett är önskvärt att det så långt som möjligt föreligger meddelarfrihet i fråga om uppgifter som hänför sig till myndighetsutövning. Jag vill också erinra om att meddelarfrihet gäller för sådana uppgifter om disciplinära åtgärder mot en advokat som är sekretessbelagda enligt 9 kap. 12 § sekretesslagen.

Det skulle möjligen kunna övervägas att begränsa meddelarfriheten i fråga om sådana uppgifter som rör en advokats klienter. Beträffande uppgifter om klienter har nämligen advokaterna själva inte någon meddelarfrihet (se 16 kap. 1 § 6 sekretesslagen). Jag vill emellertid erinra om att den nuvarande ordningen har fungerat utan att, såvitt är känt, några olägenheter har uppkommit. Det skulle dessutom skapa praktiska gränsdragningsproblem om uppgifter om klienter undantogs från meddelarfriheten men inte uppgifter om advokaterna själva. Vidare skulle regleringen bli onödigt invecklad.

På grund av det anförda är jag inte beredd att föreslå någon begränsning i meddelarfriheten för dem som deltar i samfundets tillsynsverksamhet.

I detta sammanhang vill jag också ta upp frågan om en advokats skyldighet att lämna uppgifter till disciplinnämnden. Som tidigare nämnts är en advokat till följd av bestämmelsen i 8 kap. 6 § första stycket andra meningen RB skyldig att lämna styrelsen de uppgifter som behövs för att denna skall kunna utöva sin tillsyn. Skyldigheten att lämna uppgifter till disciplinnämnden regleras emellertid enbart genom bestämmelser i stadgarna. Övervägande skäl talar för att även denna fråga regleras i rättegångsbalken. En bestämmelse i ämnet bör lämpligen tas in i det föreslagna nya fjärde stycket till 8 kap. 7 §.

3 Ikraftträdande m.m.

Jag förordar att de föreslagna lagändringarna får träda i kraft den 1 januari 1983. Bestämmelserna om straffavgift bör dock inte få tillämpas i fråga om förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken.

2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.¹

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över lagförslagen.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

¹ Bilagan har uteslutits här. Förslagen är likalydande med dem som är fogade till propositionen.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1982-10-25

Närvarande: justitierådet Fredlund, regeringsrådet Brodén, justitierådet Palm.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 21 oktober 1982 har regeringen på hemställan av statsrådet och chefen för justitiedepartementet beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken och
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Ulf G. Berg.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-10-28

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Rainer, Boström, Bodström, B. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg

Föredragande: statsrådet Rainer

Proposition om advokatsamfundets disciplinära verksamhet

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken och
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

Föredraganden upplyser att lagrådet har lämnat förslagen utan erinran och hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 21 oktober 1982.

Bilaga 1

Till regeringen

Sveriges advokatsamfunds styrelse tillsatte den 14 maj 1976 en kommitté med uppdrag att utreda samfundets disciplinförfarande och de disciplinära påföljderna. Kommittén antog arbetsnamnet disciplinkommittén.

Resultatet av sitt arbete redovisade disciplinkommittén i ett betänkande som den 5 juni 1981 överlämnades till samfundsstyrelsen. Kopia av betänkandet bifogas denna skrivelse (*bilaga 1*)¹. I betänkandet framförde kommittén ett antal förslag, av vilka flera förutsatte ändringar dels i 8 kap. rättegångsbalken, dels i advokatsamfundets stadgar.

Styrelsen beredde samfundets avdelningar tillfälle att på avdelningsmöte behandla kommitténs förslag och avge yttrande däröver. Samtliga avdelningar inkom med yttrande. Avdelningarnas yttranden redovisades i skrivelse den 29 januari 1982 från styrelsen till samfundets fullmäktige (*bilaga 2*)².

Vid fullmäktiges ordinarie möte den 28 maj 1982 framlade styrelsen ett – delvis reviderat – förslag till åtgärder i ärendet, vilket återfinns som *bilaga 3*³ till denna skrivelse. Förslaget berörde bl.a. följande frågor.

I likhet med kommittén förordade styrelsen införande av en straffavgift som förstärkning av disciplinpåföljden varning. Detta föranledde förslag om ändringar i 8 § 3 st., 14 § 2 och 3 st., 40 § 1 st., 43 § 4 st., 45 § 1 st. samt 50 § 1 och 2 st. i samfundets stadgar men förutsatte även ändring i 8 kap. rättegångsbalken. Vidare biträdde styrelsen disciplinkommitténs förslag att två av disciplinnämndens nio ledamöter skall vara offentliga representanter utsedda av regeringen. I enlighet härmed föreslogs ändringar i 2 § 2 st., 12 § 2 och 3 st., 13 § samt 15 § 3 st. i stadgarna. För att bereda disciplinnämnden möjlighet att i disciplinärende förordna försvarare för den advokat, mot vilken anmärkning framställts, föreslog styrelsen fullmäktige att besluta om tillägg i 43 § i stadgarna. Slutligen föreslog styrelsen ändring och tillägg i 43 § 5 st. och 51 § stadgarna i syfte att möjliggöra ett vidgat offentliggörande i vissa fall av disciplinnämndens avgöranden.

Enligt 52 § 3 st. i samfundets stadgar är beslut om stadgeändring inte giltigt med mindre antingen beslutet fattats på ett ordinarie fullmäktigemöte och därvid biträts av minst tre fjärdedelar av hela antalet fullmäktige eller att beslutet fattats på två på varandra följande ordinarie fullmäktigemöten och på det möte, som sist hålls, biträts av minst två tredjedelar av de närvarande fullmäktige.

¹ Underbilagan omfattar här endast nu aktuella delar av betänkandet.

² Underbilagan omfattar här endast nu aktuella delar av skrivelsen.

³ Underbilagan omfattar här endast nu aktuella delar av förslaget.

Antalet fullmäktige uppgår för tiden den 1 maj 1982 – den 30 april 1983 till 56.

Fullmäktige beslöt vid ordinarie möte den 28 maj 1982 att 2, 8, 12–15, 40, 43, 45 och 50–51 §§ i advokatsamfundets stadgar skulle ha den ändrade lydelse, som styrelsen vid mötet föreslagit och som framgår av bilaga 3 här till. Fullmäktige beslutade även om övergångsbestämmelser. Fullmäktiges beslut var såvitt avser ändring i § 8 i stadgarna enhälligt. Beslutet om ändring av 12 § i stadgarna biträdades av 43 fullmäktige. Beträffande fullmäktiges övriga beslut i ärendet antecknades att även dessa biträdades av mer än tre fjärdedelar av hela antalet fullmäktige.

Fullmäktige behandlade vidare den av styrelsen väckta frågan om tillägg och ändringar i 8 kap. rättegångsbalken och beslutade även i denna fråga i enlighet med styrelsens förslag, nämligen att samfundet hos regeringen skulle hemställa om de tillägg och ändringar i 8 kap. 7 § rättegångsbalken som föreslagits av disciplinkommittén: se dess betänkande s. 78.

Med hänvisning till 52 § 4 st. i samfundets härvid bilagda stadgar (*bilaga 1.4*)⁴ får samfundet härmed hemställa att regeringen fastställer de av fullmäktige beslutade, ovan angivna ändringarna i samfundets stadgar. Vidare hemställer samfundet om de tillägg och ändringar i 8 kap. 7 § rättegångsbalken som behandlats ovan.

Stockholm den 4 juni 1982

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Sven Harald Bauer

Bengt Bergendal

⁴ Underbilagan utesluten här.

Utdrag ur disciplinkommitténs betänkande Advokatsamfundets disciplinära verksamhet**Till Sveriges advokatsamfunds styrelse**

Styrelsen beslöt den 14 maj 1976 att tillsätta en kommitté med uppdrag att utreda samfundets disciplinförfarande och de disciplinära påföljderna. Till ledamöter av kommittén utsåg styrelsen den 2 juni 1976 advokaterna Eskil Weibull, ordförande, Sven Janzon, Karl-Erik Larsson, Per Håkan Osvald och Lennart Reuterwall. Sedan Reuterwall av sagt sig uppdraget som ledamot av kommittén har styrelsen den 6 april 1979 till ledamot i hans ställe utsett advokaten Bengt Bergendal.

Kommittén har antagit arbetsnamnet disciplinkommittén.

Anledningen till att kommittén tillsattes var att justitiekanslern i beslut den 14 april 1976 uttalat, att han ansåg att advokatsamfundet borde ta upp till övervägande frågan om ändring av handlägningsordningen i disciplinärenden rörande advokat, som ställs under åtal för gärning av beskaffenhet att kunna leda till uteslutning men som förnekar gärningen. Det uppdrag som styrelsen givit kommittén sträcker sig emellertid längre. Kommittén har därför gjort en genomgång av gällande ordning för advokatsamfundets disciplinära verksamhet och de därvid tillämpade påföljderna samt gjort vissa frågor till föremål för närmare utredning och övervägande. Bland dessa har kommittén främst uppmärksammat behovet av att införa ytterligare en disciplinär påföljd samt ett förslag om representanter för det allmänna i disciplinnämnden. Två frågor med anknytning till det disciplinära förfarandet har övervägts närmare, nämligen samfundets utredningsresurser och möjligheten att förordna försvarare för advokat som är föremål för disciplinärt förfarande. Därutöver har kommittén till behandling upptagit frågorna om offentliggörande och information beträffande beslut i disciplinärenden, om myndigheters underrättelser till advokatsamfundet samt om det dubbla disciplinära ansvaret för advokat som är anställd vid allmän advokathyrä.

Sedan kommittén nu slutfört sitt uppdrag får kommittén härmed redovisa resultatet av sitt arbete.

Sammanfattningsvis föreslår kommittén följande.

— Disciplinnämnden skall i disciplinärende mot åtalad advokat, som förnekar brottslig gärning av beskaffenhet att kunna leda till uteslutning, ha möjlighet att pröva frågan om uteslutning så snart tingsrätts dom föreligger. Hittillsvarande praxis har i sådana ärenden, där advokaten förnekat gärningen, inneburit att lagakraftgående dom avvaktas innan styrelsen hänskjuter ärendet till disciplinnämnden. Uteslutning redan efter dom i

tingsrätten bör dock endast komma i fråga i fall där disciplinnämnden finner rättens bedömning övertygande.

- Som en särskild disciplinpåföljd, avsedd att förstärka varningspåföljden, föreslås en straffavgift av lägst 1000 och högst 15000 kronor, som tillfaller samfundets ersättningsfond. Styrelsen bör tillerkännas möjlighet att helt eller delvis efterge straffavgift, om särskilda skäl är för handen.

- Två av disciplinnämndens ledamöter skall utses av regeringen. Nämndens övriga ledamöter, bland dem dess ordförande och vice ordförande, utses även fortsättningsvis av advokatsamfundets fullmäktige.

Vid utredning i disciplinärenden bör man i större utsträckning än för närvarande sker dels låta kansliet införskaffa upplysningar av betydelse för sakens bedömning, dels förelägga vederbörande advokat att förete sin akt i ärendet och dels utse åklagare i disciplinärendet jämlikt 40 § i samfundets stadgar.

- Disciplinnämnden bör ges möjlighet att utse försvarare i disciplinärende i fall då behov därav föreligger och advokaten i fråga inte själv anlitar sådant biträde.

- Ökad information bör ges om advokatsamfundets disciplinära verksamhet, och stadgarna bör ändras så att disciplinbeslut som har principiell betydelse eller eljest är av allmänt intresse får offentliggöras.

- Advokatsamfundets styrelse bör hos regeringen begära att sådana lagbestämmelser införes att samfundet erhåller underrättelse så snart någon av dess ledamöter förklaras omyndig eller får god man förordnad för sig jämlikt 18 kap. 3 § föräldrabalken liksom i de fall där ledamot försätts i konkurs eller blir föremål för åtal.

- För att man skall komma från det dubbla disciplinära ansvar, som för närvarande gäller för advokat vid allmän advokathyrå, bör advokatsamfundets styrelse hos regeringen göra framställning om lagändring innebärande att sådan advokat tillförs den undantagskrets som anges i 10 kap. 4 § lagen om offentlig anställning.

Som bakgrund till kommitténs redovisning av sina överväganden lämnas i bilaga här till en översikt över gällande former för samfundets disciplinära förfarande. Denna är hämtad ur Brottsförebyggande rådets promemoria Advokatverksamhet (PM 1979:8). Redogörelsen har justerats på några punkter och kompletterats med aktuella sifferuppgifter.

Stockholm den 5 juni 1981

Eskil Weibull

Sven Janzon

K-E Larsson

Pcr Håkan Osvald

Bengt Bergendal

2 INFÖRANDE AV YTTERLIGARE EN DISCIPLINÄR PÅFÖLJD

2.1 Allmänna synpunkter

Behovet av ytterligare en disciplinär påföljd har vid flera tillfällen varit under behandling inom advokatsamfundet. I en motion till samfundets årsmöte 1959 föreslogs sålunda införande av en ny disciplinpåföljd, som skulle ligga mellan uteslutning och varning. Frågan behandlades närmare av 1959 års stadgekommitté, som konstaterade att svalet mellan uteslutning och varning var så stort att det måste allvarligt undersökas om det inte var möjligt att finna en påföljd som är lindrigare än uteslutning men strängare än varning. I sitt år 1961 avgivna betänkande föreslog stadgekommittén införande av påföljden disciplinböter som tillägg till varning. Stadgekommitténs betänkande behandlades av samfundets avdelningar som med undantag av Mellersta avdelningen samtliga tillstyrkte förslaget om införande av disciplinböter. Sedan stadgekommitténs förslag i denna del godkänts av 1962 års årsmöte, gjorde styrelsen framställning till Kungl Maj:t i frågan. Trots att flera remissinstanser, bland dem riksåklagaren och justitiekanslern, understrukt behovet av en påföljd mellan uteslutning och varning, ledde samfundets framställning i denna del inte till någon ändring av dtillsvarande bestämmelser.

Sedan kommittén inlett sitt arbete, har frågan om de disciplinära påföljderna upptagits till behandling i en riksdagsmotion (1977/78:1462). I denna påtalades att det rådde en stor spännvidd mellan de olika åtgärder som kunde komma i fråga vid disciplinärt ingripande mot advokat. Mot denna bakgrund efterlystes i motionen möjlighet att meddela påföljd som var mer ingripande än erinran och varning men inte så allvarlig som uteslutning, t.ex. suspension eller disciplinbot. Efter att ha inhämtat yttranden över motionen konstaterade riksdagens justitieutskott att det påtalade behovet av en kompletterande disciplinär påföljd redan tidigare understrukits av samfundet, samt att frågan var under utredning där. Med hänsyn till det översynsarbete som redan initierats saknades det enligt utskottets mening anledning för riksdagen att vidta någon åtgärd i denna fråga. Riksdagen biträdde utskottets förslag att avstyrka bifall till motionen.

I de yttranden som justitieutskottet inhämtat över nyssnämnda motion uttalade sig högsta domstolen, domareförbundet och riksåklagaren positivt betr. införandet av en påföljd mellan varning och uteslutning. Även justitiekanslern anslöt sig till uppfattningen om behovet av en översyn av de disciplinära påföljderna.

De skäl som tidigare framförts för införande av en ytterligare disciplinpåföljd har enligt kommitténs uppfattning fortfarande giltighet. Det föreligger sålunda i vissa disciplinärenden behov av att tillämpa en mer ingripande påföljd än varning utan att för den skull uteslutning skall behöva komma

i fråga. Denna situation kan exempelvis föreligga när en advokat tilldelats varning för en förseelse men trots detta upprepat samma förfarande. Vidare kan nämnas det fallet att en advokat visar påtaglig ovilja att efterkomma förelägganden från styrelse eller disciplinnämnd.

Då det gäller att ta ställning till frågan vilken påföljd som skulle kunna vara lämplig, har kommittén funnit att det som närmast skulle kunna komma i fråga är suspension, offentlig varning eller penningpåföljd i kombination med varning. Dessa alternativ beröres var för sig nedan.

2.5 Straffavgift

2.5.1 Tidigare förslag om penningpåföljd

Stadgekommittén föreslog införande av en bötespåföljd som, när särskilda skäl föranledde därtill, skulle utgå som en tilläggsåtgärd till varning. Sanktionen benämndes disciplinböter. Maximum föreslogs till 5000 kronor. Disciplinböterna skulle tillfalla kronan och indrivnas genom de exekutiva myndigheterna på samma sätt som av domstol utdömda böter. Förvandling av oguldnade böter till frihetsstraff skulle dock inte få äga rum. Advokat som ådömdes varning, med eller utan kombination med disciplinböter, skulle äga rätt att överklaga beslutet till högsta domstolen.

Vid remissbehandlingen inom samfundet tillstyrktes stadgekommitténs förslag av samtliga avdelningar utom Mellersta avdelningen. Frågan debatterades därefter ingående vid 1962 års årsmöte. Efter företagen omröstning godkändes stadgekommitténs förslag med 155 röster mot 75.

Det är av intresse att undersöka, av vilken anledning kommitténs förslag avstyrktes av Mellersta avdelningen och rönt motstånd av en ej obetydlig minoritet vid omröstningen på årsmötet 1962. Anledningen var den, att enligt stadgekommitténs förslag böterna skulle tillfalla kronan och indrivnas av de exekutiva myndigheterna, i sista hand alltså genom konkursförfarande. Bötesbeslutet skulle på detta sätt, menade förslagens kritiker, komma att inflyta i saköreslängden och därmed komma till allmänhetens kännedom. Genom att utebliven betalning kunde resultera i konkurs med påföljande automatisk uteslutning genom styrelsens försorg kunde på en omväg ett bötesbeslut medföra samma verkan som ett i disciplinär ordning fattat beslut om uteslutning, något som man med de föreslagna nya reglerna avsett att motverka. En opponent på årsmötet föreslog, att i stället för disciplinböter vite av rent privaträttslig karaktär skulle kunna ådömas.

Sedan stadgekommitténs förslag godkänts av årsmötets majoritet underställdes det Kungl Maj:ts prövning. Därvid blev emellertid förslaget i denna del inte föremål för någon prövning i sak. Detta sammanhänge med att förslaget utöver införandet av disciplinböter innefattade mycket vittgående ändringar i 8 kap. rättegångsbalken. Departementschefen uttalade i proposition 1963:156 att tvekan kunde råda om tiden ännu var mogen för

en mera vittgående revision av lagbestämmelserna rörande advokatväsendet och att detta inte minst berodde därpå, att vissa av de frågor som därvid tarvade sin lösning utgjorde delar av ett större frågekomplex, som var eller inom inte alltför avlägsen framtid kunde förväntas bli föremål för allmän översyn. Vidare uttalades att man inte nu borde skrida till någon mera långtgående revision av reglerna rörande advokatväsendet utan begränsa sig till reformer som var av ett starkt aktuellt behov påkallade eller som lämpade sig för särbehandling. Departementschefen framhöll vidare att innan man tog ställning till en mera omfattande reform borde samfundet få tillfälle att ta ställning till de erinringar och synpunkter som under remissbehandlingen anlagts på problemen i fråga.

Beträffande vad som anförts under remissbehandlingen är följande att notera.

Förslaget om införande av disciplinböter tillstyrktes oförbehållsamt av hovrätten över Skåne och Blekinge, Föreningen Sveriges Hjäradshövdingar och riksåklagaren. Även justitiekanslern och hovrätten för Nedre Norrland ställde sig positiva, dock under uttalande av vissa principiella betänkligheter mot att ett bötesstraff skulle kunna utdömas av annan än offentlig myndighet. Dessa betänkligheter ansågs dock ej av dessa myndigheter äga sådan styrka, att införandet av bötespåföljd borde uteslutas.

Nu nämnda principiella invändningar, tillsammans med vissa befärade nackdelar ur praktisk synpunkt, föranledde ett stort antal remissinstanser, däribland Stockholms rådhusrätt, Göteborgs rådhusrätt, Föreningen Sveriges Stadsdomare, Föreningen Sveriges Landsfogdar, Sveriges Juristförbund, statsåklagaren i Stockholm och Föreningen Sveriges Stadsfiskaler, att avstyrka förslaget i fråga.

Av särskilt intresse är Svea hovrätts yttrande. Hovrätten ifrågasatte huruvida ej av hänsyn till risken för utdömande av dubbelt bötesstraff användningen av disciplinärt straff, som skall utges i penningar, borde begränsas till fall, då åtal vid domstol ej ifrågakommer. Hovrätten betecknade det vidare som mycket tveksamt om det är lämpligt att offentliga myndigheter anlitas för indrivning av böter som ej ålagts eller fastställts av myndighet och att tillföra statskassan sådana böter. På grund härav ifrågasatte hovrätten om inte disciplinböterna borde ersättas med vite till samfundet.

Det råder ingen tvekan om att det viktigaste skälet till att flertalet remissinstanser intog en negativ inställning till stadgekommitténs förslag var den principiella inställningen, att böter inte borde utdömas av annan än offentlig myndighet och att de exekutiva myndigheternas medverkan till indrivning borde förbehållas sådana böter, som bestämts av offentlig myndighet.

Det kan sålunda konstateras, att de skäl som föranledde vissa remissinstansers negativa inställning till förslaget om införande av disciplinböter var identiska — fastän från andra utgångspunkter — med de kritiska synpunkter, som framförts av en minoritet inom samfundet.

2.5.2 Jämförelser med förekommande privaträttsliga penningpåföljder

För att övervinna det motstånd mot införande av en ekonomisk sanktion, som sålunda såväl vissa myndigheter som en ej obetydlig minoritet bland samfundets egna ledamöter givit uttryck åt, har disciplinkommittén övervägt det alternativet, att den ekonomiska sanktionen i stället skall ges karaktären av en privaträttslig påföljd, vars indrivning skall ankomma på samfundet självt. I så fall borde till en början termen "böter" undvikas, liksom även "disciplinböter" eller andra sammansättningar, vari ordet "böter" ingår. Kommittén har diskuterat olika andra benämningar och slutligen stannat för termen *straffavgift*.

I detta sammanhang har kommittén uppmärksammat att ekonomiska sanktioner av liknande art men med olika benämningar förekommer inom andra områden av samhällslivet. Gemensamt för dessa sanktioner är att de, även om de kallas "böter", inte kan indrivas av de exekutiva myndigheterna enbart på grundval av det beslut varigenom sanktionen ådömes. I Svenska Arbetsgivareföreningens stadgar förekommer bestämmelser om att medlem eller delägare kan av föreningens organ ådömas *skadestånd* vid brott mot vissa regler i stadgarna; det ankommer på styrelsen att vidta rättsliga åtgärder för skadeståndets indrivning, om detta ej erlagges frivilligt. Stadgarna för Pressens Opinionsnämnd innehåller, att av nämnden klandrad tidning skall erlagga *expeditionsavgift*, vilken inbetalas till Stiftelsen Allmänhetens Pressombudsman för täckande av kostnaderna för pressombudsmannens och opinionsnämndens verksamhet. Riksidrottsförbundet har i sina stadgar en bestämmelse om en "straffart", kallad *böter*, som kan ådömas idrottsförening eller individuell deltagare i tävling. Dessa "böter" tillfaller det distriktsförbund, inom vars område den bötfällda har sin hemort, att användas för idrottsfrämjande ändamål. Liknande bestämmelser förekommer i stadgarna för Svenska Travsportens Centralförbund; även i detta fall kallas påföljden böter.

2.5.3 Kommitténs förslag till ny påföljd

Vid övervägande av de olika möjligheter till införande av en ny disciplinär påföljd, för vilka tidigare redogjorts, har kommittén kommit till den slutsatsen att en ekonomisk påföljd borde vara den lämpligaste. Därvid har kommittén förutsatt att påföljden utformas på ett sådant sätt, att de invändningar som tidigare rests mot sanktionen disciplinböter inte längre blir aktuella. Kommittén rekommenderar därför, att som en särskild disciplinär påföljd, avsedd att förstärka varningspåföljden, införes en straffavgift, vars indrivning ankommer på samfundet, inte på offentlig myndighet. Kommittén föreslår vidare följande.

Vad först angår straffavgiftens belopp torde, för att inte sanktionen skall verka alltför obetydlig, ett minimum av 1000 kronor böra föreskrivas. Sävitt gäller maximum är spörsmålet svårare att avgöra; disciplinkommittén har stannat för att föreslå 15 000 kronor. Härvid har kommittén utgått

från bl.a. att avgiften inte är skattemässigt avdragsgill. För avgiftens storlek i det individuella fallet bör vara avgörande inte blott förseelsens svårighetsgrad i och för sig utan även advokatens ekonomiska situation. Det förutsätts att disciplinnämnden i sådana fall, där straffavgift kan ifrågakomma, inhämtar upplysningar om advokatens ekonomi i första hand genom frågor, skriftliga eller muntliga till honom själv. Om sådan förfrågan inte besvaras nöjaktigt återstår för nämnden möjligheten att förskaffa sig erforderliga uppgifter ur exempelvis taxeringslängd.

Beträffande indrivningen av en ådömd straffavgift är kommittén av den uppfattningen, att sådan inte bör ifrågakomma genom tvång. I stället bör straffavgiften likställas med övriga avgifter som en advokat har att erlagga till samfundet, till serviceaktiebolaget eller till den avdelning av samfundet som advokaten tillhör. Regeln i 50 § av samfundets stadgar bör sålunda i princip tillämpas även vid försummelse att erlagga straffavgift. Detta innebär att styrelsen kan förklara, att advokaten utträtt ur samfundet, om han ej efter anmaning fullgjort sin betalningsskyldighet. En obligatorisk regel av denna beskaffenhet kan dock i vissa fall tänkas verka alltför hårdhänt. Styrelsen bör därför tillerkännas möjlighet att helt eller delvis efterge straffavgift, om särskilda skäl är för handen, exempelvis sjukdom, svag ekonomi eller ömmande sociala skäl. Även den omständigheten att advokaten vid sidan av straffavgiften ådömts böter (eller fängelsestraff) av domstol för samma förseelse bör utgöra anledning för styrelsen att nedsätta eller helt befria från straffavgiften.

Kommittén föreslår att erlagda straffavgifter tillföres samfundets ersättningsfond.

De fall då en advokat utöver varning även bör ådömas straffavgift har i kommitténs nedan intagna förslag till ändring av 8 kap. 7 § rättegångsbalken inte preciserats närmare än att tilläggsåtgärden bör komma i fråga, "när särskilda skäl äro därtill". Eftersom varning jämte straffavgift är avsedd att utgöra en form av påföljd, som till svårighetsgraden ligger mellan uteslutning och enbart varning, bör den nya påföljden kunna tillgripas dels i vissa fall, där enligt nuvarande regler ingen annan påföljd än uteslutning ansetts kunna komma i fråga, och dels i sådana fall, där enligt nu gällande regler strängare påföljd än varning befunnits inte kunna ådömas.

En analys av reglerna i 8 kap. 7 § första och andra styckena rättegångsbalken ger vid handen följande.

Har advokaten i sin verksamhet uppsåtligen gjort orätt eller eljest förfarit oredligt, skall han enligt första stycket uteslutas ur samfundet; är omständigheterna mildrande *må* i stället varning tilldelas honom. Huvudregeln är sålunda kategorisk: föreligger inga mildrande omständigheter, *skall* advokaten uteslutas. Det är inte meningen att denna regel skall uppmjukas genom tillkomsten av den nya påföljdsformen varning jämte straffavgift.

För att den nya formen av påföljd skall kunna tillämpas i första styckets fall är det alltså en nödvändig förutsättning att mildrande omständigheter konstateras föreligga. Huruvida i ett dylikt läge straffavgift skall tillgripas eller inte, utöver varning, får givetvis avgöras från fall till fall.

Det är särskilt att märka, att undantagsregeln i andra punkten är fakultativ (``må``); såväl enligt hittills gällande regler som i fortsättningen står det disciplinnämnden fritt att, när mildrande omständigheter föreligger, likväl döma till uteslutning. Hittills har i sådana fall disciplinnämndens val stått mellan uteslutning och varning. Denna valmöjlighet har säkerligen i vissa fall ställt disciplinnämnden inför mycket svåra avgöranden. Om nämnden konstaterat mildrande omständigheter, kan det ha förefallit mycket otillfredsställande, å ena sidan att låta advokaten undslippa utan strängare påföljd än varning och å andra sidan att låta advokaten drabbas av uteslutning. Detta dilemma försvinner om nämnden ges möjlighet att gå den medelvägen att påföljden bestämmes till varning jämte straffavgift.

Går man sedan till andra stycket, innehåller detta regler för det fall att advokaten eljest åsidosätter de plikter, som åvilar honom som advokat. Samtliga påföljdsregler i detta stycke är fakultativa; advokaten *må* ådömas varning eller erinran eller, vid synnerligen försvårande omständigheter, uteslutning. Vid tillämpningen av detta andra stycke lär den föreslagna nya påföljdsbestämmelsen få sin största praktiska betydelse i sådana fall, där synnerligen försvårande omständigheter befinnes föreligga. Även i sådana fall kan det med nuvarande regler uppkomma situationer, där varning ter sig som en alltför mild reaktion och uteslutning som en alltför drastisk sådan.

Som exempel på fall där den nya påföljden kan komma till användning må till en början nämnas bristfällig bokföring och/eller slarv med avskiljande av klientmedel. Förseelser av denna art har med rätta alltid bedömts strängt; man torde kunna konstatera att påföljden normalt bestämts till varning, såvida det inte handlat om rena bagatellförseelser, där det ansetts tillräckligt med erinran. Men bortsett från bagatellfallen, å ena, och de utomordentligt svåra fall där det dömts till uteslutning, å andra sidan, företer denna typ av pliktförsummelse fall av mycket varierande svårhetsgrad. Att i samtliga sådana fall vara nödsakad att schablonmässigt döma till enbart varning har tett sig otillfredsställande. Här föreligger alltså ett fall där behovet av ett mera differentierat påföljdssystem gör sig gällande.

Att möjligheten att tillgripa påföljden varning jämte straffavgift införs får också stor betydelse i sådana situationer, där en advokat gör sig skyldig till upprepade förseelser, vilka var för sig föranlett varning och där alltså uppenbar tredska utmärker advokatens handlingssätt men där uteslutning på grund av synnerligen försvårande omständigheter inte anses böra tillgripas.

För närvarande får en advokat, som ådömts påföljd av disciplinnämnden överklaga detta beslut i högsta domstolen endast om påföljden består i

uteslutning. Ett beslut om varning får sålunda ej överklagas. Stadgekommittén uttalade på sin tid, att frågan om fullföljdsrätt skulle komma i ett annat läge om "disciplinböter" infogades i påföljdssystemet. "Mot beslut, varigenom disciplinböter ådömts advokat, måste denne äga rätt att föra talan", skrev stadgekommittén i sina motiv, utan att närmare utveckla skälen till detta ståndpunktstagande. Efter ytterligare resonemang stannade stadgekommittén för förslaget, att alla beslut om varning skulle få överklagas i högsta domstolen. Eftersom det den gången ej infördes någon ekonomisk påföljd, gjordes inte heller någon ändring av fullföljdsreglerna.

Att en advokat skall äga rätt att föra talan mot ett beslut om uteslutning ter sig självklart, ej enbart av det skälet att det är fråga om en mycket allvarlig påföljd som kan leda till utomordentligt svåra konsekvenser utan även därför att ett beslut av styrelsen att vägra sökande inträde i samfundet får överprövas av domstol. Det är alltså högsta domstolen som i sista hand avgör, om en person får tillhöra advokatsamfundet eller icke (här bortses från de fall då styrelsen enligt § 50 i stadgarna förklarar att en advokat på grund av försummad avgiftsbetalning utträtt ur samfundet).

Lika självklart är det inte att ett beslut om varning jämte straffavgift skall få överklagas. Mot den hittillsvarande ordningen, innebärande att ett beslut om varning inte får överklagas, har, såvitt kommittén känner till, inga protester rests. Om i fortsättningen ett beslut om varning kombineras med föreskrift om straffavgift till ett relativt måttligt belopp, torde skäl saknas att medge klagorätt. Tveksammare ställer det sig i de fall, då straffavgiften uppgår till betydande belopp. Med hänsyn till det relativt begränsade avgiftsmaximum som innefattas i förslaget och med hänsyn till den möjlighet kommittén öppnat för styrelsen att nedsätta eller rent av efterge straffavgift i ömmande fall och i sådana fall, då advokaten i fråga tillika av domstol dömts till böter (eller fängelse), synes behov inte föreligga av att medge rätt till överklagande ens i de fall, då straffavgiften bestämts till ett relativt kännbart belopp.

Med beaktande av vad nu anförts föreslår kommittén, att beslut om varning, med eller utan straffavgift, inte skall få överklagas.

Kommittén vill även beröra det fall som kan tänkas förekomma om en advokat som blivit åtalad, av domstol dömes till böter och för samma förseelse av disciplinnämnden ådömes varning jämte straffavgift. Av det ovan citerade remissyttrandet av Svea hovrätt framgår, att hovrätten hade den uppfattningen att för undvikande av dylik kollision varning jämte straffavgift borde få förekomma endast i sådana fall, då advokaten inte blivit åtalad.

En dylik regel anser kommittén inte vara behövlig. Man har anledning räkna med att den instans, som dömer sist, vare sig det är domstolen eller disciplinnämnden, vid bestämmande av påföljden tar hänsyn till den ekonomiska sanktion som ådömts advokaten av den instans som dömt först. Kommittén vill även hänvisa till vad ovan anförts om styrelsens möjlighet

att efterskänka eller nedsätta straffavgift i sådana fall, då advokaten tillika döms till straff av domstol.

3 REPRESENTANTER FÖR DET ALLMÄNNA I DISCIPLINNÄMNDEN

Enligt 47 § i samfundets stadgar får ledamot av disciplinnämnden inte yppa vad han på grund av samfundsledamots skyldighet att lämna uppgifter och tillhandahålla handlingar erfarit om denne och hans verksamhet. Även de offentliga representanterna i disciplinnämnden blir i följd av denna bestämmelse underkastade tystnadsplikt. För övriga ledamöter av nämnden innebär emellertid brott mot tystnadsplikten ett avsteg från god advokatsed och är följaktligen sanktionerat genom samfundets disciplinregler. Detsamma kommer emellertid inte att gälla de offentliga representanterna. Kommittén kan inte anvisa någon lösning på detta problem. Emellertid vill kommittén understryka den synnerliga vikten av att frågan om de offentliga representanternas tystnadsplikt erhåller en tillfredsställande lösning.

5 OFFENTLIGGÖRANDE AV DISCIPLINNÄMNDENS AVGÖRANDE SAMT ÖVRIG INFORMATION

I de stadgar för samfundet som gällde före 1964 fanns inga bestämmelser om offentliggörande av beslut som fattats av samfundets styrelse bortsett från det begränsade offentliggörande som skulle ske i form av meddelande till ledamöterna om att ledamot utesluts ur samfundet. I uteslutningsfallen skulle utdrag av styrelsens protokoll jämväl tillställas justitiekanslern.

I praxis skedde emellertid offentliggörande därutöver genom att uppgifter om nyintagna och avgångna ledamöter meddelades ledamöterna i cirkulär samt intogs i Tidskrift för Sveriges Advokatsamfund.

I det betänkande som avgavs av 1959 års stadgekommitté har frågan om offentliggörande av vissa beslut behandlats (s. 170 ff). Av innehållet i betänkandet framgår att chefen för Tidningarnas Telegrambyrå (TT) gjort en framställning till samfundets styrelse att ändra sin praxis i fråga om lämnande av uppgifter till TT. Som skäl härför framhölls att det måste betecknas som en påtaglig brist att styrelsen inte sörjde för att allmänheten i samma ordning som gällde för publicering av nyintagna ledamöter upplystes om att en ledamot utesluts eller eljest avgått ur samfundet. Underlåtenheten att bringa en uteslutning till allmän kännedom kunde enligt TT ha till följd att allmänheten under lång tid trodde att den uteslutne alltjämt var advokat.

TT:s framställning diskuterades i styrelsen men föranledde inte något omedelbart beslut. Styrelsen ansåg att spörsmålet var av sådan principiell betydelse att det borde övervägas i samband med översynen av stadgarna.

Stadgekommittén uttalade att den fann de av chefen för TT framförda synpunkterna berättigade och att detta särskilt gällde när en advokat uteslutits ur samfundet. Kommittén fann efter ytterligare överväganden en stadgebestämmelse om skyldighet för styrelsen att bringa vissa uppgifter till allmän kännedom motiverad. De uppgifter som på antytt sätt borde bringas till allmän kännedom var enligt kommitténs mening antagande av nya ledamöter, beslut varigenom någon beviljats utträde ur samfundet samt beslut om uteslutning ur samfundet under förutsättning att beslutet gått i verkställighet. I kommitténs förslag till nya stadgar intogs bestämmelsen om publicering (§ 50 i förslaget).

Publiceringsreglerna fick sin slutliga form i 43 § fjärde stycket, 44 § och 51 § i nu gällande stadgar. Nu gällande regler om publicering av beslut i disciplinärenden innebär sålunda att beslutet skall – med angivande av de skäl varå beslutet grundas – tillställas den ledamot mot vilken anmärkning framställts, justitiekanslern och samfundets styrelse samt i förekommande fall anmälaren såvida anmälan inte återkallats (samfundets stadgar 43 § 4:e st.). Uttryckligt förbud föreligger enligt stadgarna att lämna meddelande till annan än de nu nämnda om att ledamot tilldelats varning eller erinran. Om ledamot av samfundet uteslutits genom beslut av disciplinnämnden skall meddelande härom jämväl lämnas till samfundets övriga ledamöter samt till de allmänna domstolarna. Utöver dessa meddelanden sker en redovisning av viktigare beslut av disciplinnämnden i TSA. Halvårsvis intas sålunda referat av avgjorda disciplinärenden i tidskriften. Med hänsyn till den för samfundets ledamöter och dess funktionärer stadgade tystnadsplikten sker publiceringen i TSA med beaktande härav. Sålunda utelämnas namnen på advokater, klienter och andra personer och även andra uppgifter som skulle kunna avslöja de inblandades identitet.

I BRÅ:s PM har arbetsgruppen på s. 81 ff behandlat frågan om ökad information om advokatsamfundets disciplinära verksamhet och därvid rekommenderat samfundet att

”sedan dess disciplinära organ avgjort disciplinärende som bedöms vara av allmänt intresse, omedelbart bringar sitt ställningstagande till allmän kännedom. Ett sådant offentliggörande, som inte behöver innehålla uppgift om den disciplinära påföljd som kan ha meddelats, skall enligt gruppen ske med beaktande av den tystnadsplikt som samfundets funktionärer har att iaktta och även i övrigt utan angivande av namn eller andra uppgifter som är ägnade att röja viss person.”

De myndigheter som yttrat sig med anledning av BRÅ:s PM har över lag ställt sig positiva till rekommendationen om ökad publicitet av beslut i disciplinärenden och framhållit vikten av att informationen till allmänheten

ökas. JK har i sitt yttrande därutöver framhållit värdet av att avgöranden i disciplinärenden snabbt, systematiskt och överskådligt bringas till kännedom för samfundets ledamöter. Stockholms tingsrätt har i sitt yttrande särskilt understrukt vikten av att "advokater, domstolar, åklagare och andra som har intresse av advokatverksamhet snabbare än vad som sker i dag får del av disciplinnämndens avgörande". Tingsrätten anser däremot att arbetsgruppen överskattat en bredare allmänhets intresse av advokatverksamhet.

Samfundets styrelse har den 9 april 1980 yttrat sig över BRÅ:s PM. De synpunkter styrelsen därvid framfört under rubriken "Ökad information om advokatsamfundets disciplinära verksamhet" överensstämmer i allt väsentligt med de överväganden som kommittén gjort. Eftersom det i allmänhet är disciplinnämnden som avgjort ärende som kan antagas vara av intresse för en större allmänhet bör det i princip genom delegation anförtrös disciplinnämnden att i anslutning till sina sammanträden besluta om och i vilken form publicering av nämndens avgöranden bör ske. Som styrelsen i sitt yttrande framhållit kan det vara av allmänt intresse att publicera – förutom redan uppmärksammade fall – sådana disciplinärenden som belyser advokatens yrkesplikter, såsom t.ex. skyldighet att iakttaga tystnadsplikt, att utan dröjsmål avge redovisning för slutfört uppdrag samt att tillse att klientens rätt till rättshjälp och rättsskydd tillvaratas.

Det bör i detta sammanhang dock understrykas att det måste ankomma på styrelsen att ta ställning i frågor av ren policykaraktär.

BRÅ:s arbetsgrupp har framhållit att det önskvärda offentliggörandet såvitt gäller samfundets disciplinära verksamhet även i fortsättningen skall ske med iakttagande av den hittills gällande sekretessen i disciplinärenden. Detta är enligt kommitténs mening i och för sig självklart men bör dock inte hindra överväganden om att i uteslutningsärenden i vissa särskilda fall ange nämndens motivering för att ledamot uteslutits. För att ange grunden för uteslutning talar enligt kommitténs mening att domstol och rättshjälpsnämnd kan ha intresse av att få underlag för bedömning av om en utesluten ledamot bör kunna godtagas som ombud eller biträde enligt rättshjälpslagen. Det kan för övrigt även ligga i den enskilda f.d. advokatens intresse att det blir känt att han inte uteslutits på grund av att han gjort sig skyldig till brottslig gärning under sin yrkesutövning. Även för samfundet kan det vara av intresse att i enstaka fall inför allmänheten klarlägga anledningen till att en ledamot uteslutits. Det har förekommit att utesluten advokat genom uttalanden i pressen sökt bagatellisera anledningen till uteslutningen. I sådana fall kan det framstå såsom önskvärt med ett tillrättsläggande från samfundet.

Vid publicering av skälen för ledamots uteslutning måste dock iakttagas att denna inte får leda till avslöjanden som i sin tur kan medföra att den uteslutne advokaten eller dennes klient eller motpart kan komma att missräknas för straffbara förfaranden.

Liksom hittills bör publicering i disciplinärenden i huvudsak ske genom införande av referat i TSA. Enligt kommitténs uppfattning bör denna information om samfundets disciplinära verksamhet inflyta i tidskriften oftare än som nu är fallet och gärna ske i översiktlig och därigenom mera lättläst form. I sådana disciplinärenden som redan är föremål för pressens intresse eller som enligt styrelsens eller disciplinnämndens mening bedöms ha ett betydande allmänt intresse bör publicering kunna ske genom att meddelanden sänds ut till pressen eller, om särskilda skäl föranleder därtill, genom att samfundet kallar till presskonferens.

En utvidgning av nuvarande publiceringsregler torde böra föranleda en översyn och ändring av i första hand nuvarande 43 § 4 st. och 51 § i samfundets stadgar.

— — — — —

FÖRSLAG TILL TILLÄGG OCH ÄNDRINGAR I RÄTTEGÅNGSBALKEN OCH ADVOKATSAMFUNDETS STADGAR

8 kap. rättegångsbalken

7 §

Advokat som — — — tilldelas honom.

Åsidosätter eljest — — — ur samfundet.

Tilldelas advokat varning, må han tillika, när särskilda skäl äro därtill, åläggas utge straffavgift till samfundet med belopp av lägst 1 000 kronor och högst 15 000 kronor.

Frågan om — — — sagts, varning, åläggande att utge straffavgift eller erinran — — — samfundets organ.

Upphör advokat — — — av samfundet.

I beslut — — — verkställighet.

— — — — —

Underbilaga 2

Utdrag ur skrivelsen den 29 januari 1982 från styrelsen till samfundets fullmäktige

Till Sveriges advokatsamfunds fullmäktige

Förslag om ändring i 8 kap. rättegångsbalken samt i advokatsamfundets stadgar

Den av styrelsen tillsatta kommittén med uppdrag att utreda samfundets disciplinförfarande och de disciplinära påföljderna (disciplinkommittén) har den 5 juni 1981 till styrelsen överlämnat sitt betänkande. Kommittén framför däri ett antal förslag, av vilka flera förutsätter ändringar i 8 kap. rättegångsbalken samt i advokatsamfundets stadgar. Betänkandet, som bifogas här till, har utsänts till samfundets ledamöter och remitterats till avdelningarna, vilka därefter inkommit med yttranden.

Avdelningarnas inställning till kommitténs förslag kan sammanfattas sålunda.

Sammanfattning av avdelningarnas remissyttranden över disciplinkommitténs betänkande

Införande av disciplinpåföljden straffavgift

Norra avdelningen tillstyrker kommitténs förslag men framför synpunkten att besvärsmätt avseende den föreslagna påföljden ytterligare bör övervägas.

Stockholmsavdelningen tillstyrker kommitténs förslag med den ändringen att straffavgiftens maximibelopp bestämmes till ett basbelopp.

Mellersta avdelningen godtar kommitténs förslag med den begränsningen att avdelningen förordar att påföljden förses med möjlighet till appell.

Östra avdelningen tillstyrker kommitténs förslag med den begränsningen att beloppsgränserna för straffavgift bör anges till lägst en tiondel och högst ett basbelopp.

Västra avdelningen tillstyrker kommitténs förslag.

Södra avdelningen tillstyrker kommitténs förslag i dess huvuddrag. Dock avstyrker avdelningen att advokatens ekonomiska situation i det individuella fallet skall få vara avgörande för avgiftens storlek. Avdelningen uttalar att beloppsgränserna ej bör bestämmas till fasta belopp utan knytas till basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring (en minoritet av 14 ledamöter ansåg vid avdelningens möte att beslut om straffavgift borde få överklagas).

Offentliggörande av disciplinnämndens avgöranden samt ökad information

Mellersta avdelningen har ingen erinran mot kommitténs förslag. Samtliga övriga avdelningar tillstyrker kommitténs förslag.

— — — — —

Styrelsen har tagit kommitténs förslag under övervägande och därvid särskilt diskuterat de delar därav som föranlett erinringar från avdelningarnas sida. Styrelsen vill i anslutning därtill anföra följande.

— — — — —

2. Då det gäller *införande av disciplinpåföljden straffavgift* har kommitténs förslag mött erinringar i två hänseenden. Dels har inom flera avdelningar röster höjts för att möjligheter bör finnas att anföra besvär mot beslut om varning i förening med straffavgift. Dels har man inom tre avdelningar förordat att gränserna inom vilka straffavgift får bestämmas inte skall anknytas till fasta belopp, utan relateras till basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring.

Frågan om rätt till besvär över beslut om straffavgift har utvecklats av kommittén, som därvid enligt styrelsens mening anfört övertygande skäl mot att samfundet skulle föreslå lagstadgande av innebörd att beslut om straffavgift skall få överklagas.

Då det gäller beloppsgränserna kan det förväntas att en bestämmelse därom som anger lägsta och högsta straffavgift med fasta belopp kommer att behöva ändras tid efter annan med hänsyn till penningvärdets fortgående förändring. Om däremot beloppsgränserna relateras till basbeloppet bör behovet av återkommande ändringar bortfalla. Av betydelse i sammanhanget är att bestämmelsen i fråga synes böra ha sin plats i 8 kap. rättegångsbalken, där ändringar ej är lätta att få till stånd. Av nu anförda skäl anser styrelsen att beloppsgränserna för straffavgift bör anges till lägst en tiondels basbelopp och högst ett basbelopp.

I övrigt ansluter sig styrelsen till kommitténs förslag om införande av disciplinpåföljden straffavgift.

— — — — —

4. Mot kommitténs förslag i övrigt avseende — — — *offentliggörande av disciplinnämndens avgörande samt ökad information* — — — har inte under ärendets remissbehandling inom avdelningarna framförts några vägande invändningar. Inte heller styrelsen finner anledning till erinrande däremot.

Styrelsen får sålunda hemställa

— — — — —
dels att fullmäktige beslutar

att hos regeringen hemställa om de tillägg och ändringar i 8 kap. rättegångsbalken som föreslagits av disciplinkommittén, dock med den ändringen att 8 kap. 7 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse:

”Tilldelas advokat ... med belopp av lägst en tiondels basbelopp och högst ett basbelopp.”

att besluta om de ändringar och tillägg i samfundets stadgar som föreslagits av disciplinkommittén; samt

att hemställa att regeringen ville fastställa de beslutade ändringarna i stadgarna.

Stockholm den 29 januari 1982.

För SVERIGES ADVOKATSAMFUNDTS STYRELSE

Sven Harald Bauer

Bengt Bergendal

Underbilaga 3

Advokatsamfundets disciplinära verksamhet. Styrelsens förslag till stadgeändringar m.m. i anledning av disciplinkommitténs betänkande den 5 juni 1981.

I. Styrelsen hemställer om fullmäktiges synpunkter rörande disciplinkommitténs förslag om ingripande mot advokat under åtal.

II. Styrelsen föreslår att fullmäktige

1) beslutar att hos regeringen hemställa om de tillägg och ändringar i 8 kap. rättegångsbalken som föreslagits av disciplinkommittén,

2) beslutar om de ändringar och tillägg i samfundets stadgar jämte de övergångsbestämmelser därtill som anges i bilaga härtill; samt

3) beslutar hemställa att regeringen fastställer de beslutade ändringarna i stadgarna.

Advokatsamfundets stadgar

Förslag till ändring i 2, 8, 12–15, 40, 43, 45, 50 och 51 §§ advokatsamfundets stadgar.

2 § — — —

8 § Styrelsen utövar tillsyn över advokatväsendet och har att tillse, att ledamot såväl vid utförande av talan inför domstol som i sin övriga verksamhet fyller de plikter, som åvilar honom.

I den omfattning som närmare anges i 40 § har styrelsen att pröva fråga om disciplinärt ingripande mot ledamot.

Om styrelsens befattning med ärende, som avses i 8 kap. 7 § femte stycket rättegångsbalken, är stadgat i 45 §.

12 § — — —

13 § — — —

14 § Disciplinnämnden har att taga befattning med frågor om disciplinärt ingripande mot ledamot i enlighet med stadgandena i 40 och 42 §§. Nämnden tillkommer att besluta om uteslutning ur samfundet, varning, straffavgift och erinran enligt 8 kap. 7 § första, andra eller tredje stycket rättegångsbalken.

Straffavgift skall tillföras samfundets ersättningsfond.

15 § — — —

40 § Göres hos samfundet anmälan mot ledamot eller uppkommer eljest fråga om disciplinärt ingripande mot ledamot, upptages ärendet av styrelsen. Finner styrelsen att åtgärd enligt 8 kap. 7 § första, andra eller tredje stycket rättegångsbalken icke är påkallad, äger styrelsen avgöra ärendet. I annat fall skall ärendet hänskjutas till disciplinnämnden.

I ärende, som hänskjuts till disciplinnämnden, äger styrelsen förordna någon av sina ledamöter eller suppleanter att inför nämnden företräda styrelsen.

43 § — — —

45 § Uppkommer i styrelsen fråga om uteslutning av ledamot enligt 8 kap. 7 § femte stycket rättegångsbalken, skall styrelsen, innan beslut fattas i ärendet, bereda ledamoten tillfälle att yttra sig.

Beslut om uteslutning skall angiva de skäl, varå beslutet grundas.

Styrelsens beslut skall tillställas den ledamot ärendet rör och justitiekanslern. Vad i 44 § är stadgat skall äga motsvarande tillämpning.

50 § Försummar ledamot att betala stadgeenlig avgift till samfundet, serviceersättning till Sveriges Advokaters Serviceaktiebolag eller stadgeenlig avgift till den avdelning han tillhör eller straffavgift och fullgör han

icke efter anmaning sina skyldigheter härutinnan inom tid, som styrelsen bestämmer, skall styrelsen förklara att han utträtt ur samfundet.

Styrelsen får helt eller delvis eftergiva straffavgift, om särskilda skäl föreligger.

Om offentliggörande av vissa beslut

51 § Meddelande om att någon antagits till ledamot av samfundet eller avgått därur skall genom styrelsens försorg bringas till allmän kännedom.

Styrelsen eller, enligt dess anvisningar, disciplinnämnden får bestämma att disciplinbeslut, som har principiell betydelse eller eljest är av allmänt intresse, skall helt eller delvis offentliggöras.

Övergångsbestämmelser

Beslutad ändring i stadgarna blir gällande då den fastställts av regeringen.

— — — — —

Innehåll

	Sid
Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
1 Lag om ändring i rättegångsbalken	2
2 Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)	3
Utdrag av regeringsprotokollet den 21 oktober 1982	5
1 Inledning	5
2 Allmän motivering	6
2.1 Straffavgift som disciplinär påföljd	6
2.1.1 Advokatsamfundets disciplinära verksamhet	6
2.1.2 Nuvarande disciplinära påföljder	7
2.1.3 Samfundets förslag till straffavgift	7
2.1.4 Överväganden	8
2.2 Tystnadsplikt för ledamöterna i disciplinnämnden m. m.	9
2.2.1 Frågans tidigare behandling	9
2.2.2 Gällande ordning	10
2.2.3 Överväganden	11
3 Ikraftträdande m. m.	13
4 Upprättade lagförslag	13
5 Hemställan	14
6 Beslut	14
Utdrag av lagrådets protokoll den 25 oktober 1982	15
Utdrag av regeringsprotokollet den 28 oktober 1982	16
Bilaga 1	17